

GELİŞEN TURİZM DESTİNASYONLARINDAN BİRİ OLARAK AKSARAY İLİNİN ALTERNATİF TURİZM POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH ON THE SIGNIFICATION OF ALTERNATIVE TOURISM POTENTIAL IN AKSARAY PROVINCE AS A DEVELOPING TOURISM DESTINATION

Mehmet TUNCER¹, Selahattin ÇAVUŞ²

ÖZET: Değişen toplumsal ve siyasi dinamikler ile teknoloji alanındaki ilerleme, turizmde de etkisini göstermektedir. İnsanların dinlenme, eğlenme ve seyahat ile ilgili istek ve ihtiyaçlarının zaman içerisinde değişmesi yeni turizm tip ve şekillerinin oluşmasını sağlamaktadır. Böylelikle, bilinen turizm hareketleri yanında tarihi, kültürel ve çevresel öğelerin ön planda olduğu turizm çeşitlerinin giderek önem kazandığı görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de ve Dünyada çeşitli çalışmalar incelenmiş ve literatür taraması yapılmıştır. Bunlara ek olarak çeşitli kurumlardan sayısal veriler toplanmış ve Aksaray’ın destinasyon gelişim süreci ile ilişkilendirilmiştir. Buna göre Aksaray’ın kültür, inanç ve eko-turizm imkânları ile alternatif turizm türleri açısından gelişmeye açık bir destinasyon olduğu tespit edilmiştir. Diğer çalışmalarda ele alınan destinasyon sorunları ve çözüm önerileri ışığında Aksaray’ın turizm potansiyeli ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur. Buradan hareketle, bu çalışmanın benzer çalışmalara veri kaynağı olması amaçlanmıştır.

Anahtar sözcükler: alternatif turizm, turizm destinasyonu, Aksaray ili

ABSTRACT: Changing social and political dynamics and progress in technology is also affecting tourism. The changes of the leisure, recreation and journey demands of the people in time caused new types of tourism. As the result, beside the well-known tourism types, new types of tourism including historical, cultural and environmental elements have been rising. In this framework, various studies have been examined in Turkey and in the World and literature review has been done. In addition, numerical data from various institutions have been collected and associated with the development of the destination development process of Aksaray. Cultural, religious and ecotourism facilities with Aksaray is understood that there is a deficit in terms of development of alternative types of tourism destinations. Under the light of destination problems and possible solutions, tourism potential of Aksaray was discussed. It is aimed for this study to become a data source to similar works.

Keywords: alternative tourism, tourism destination, Aksaray province

1. GİRİŞ

Turizm sektörü, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sürekli gelişen ve büyüyen sektörlerden birisidir. Siyasi ve teknolojik gelişmeler ışığında sınırlar ortadan kalktıkça daha uzak mesafelere seyahat etme eğilimi artmaktadır (Ulusan ve Batman, 2010). Toplumsal dönüşüm ve gelişmeler insan istek ve ihtiyaçlarının çeşitlenmesine neden olurken, turizm alanı bu dönüşümden pay almaktadır (Sarkım, 2007: 22). Küreselleşme turizmi lokomotif bir sektör haline getirmekte, aynı zamanda diğer sektörlerle dolaylı ve doğrudan ilişkiler farklı boyutlarda ilerleme kaydetmektedir (Kavacık vd., 2012: 170). Bu çerçevede, birey-toplum-mekân ilişkisinde yaşanan farklılaşmalar turizme dair kavrayışı değiştirmektedir. Günümüzde

*Yrd. Doç. Dr. Mehmet TUNCER Aksaray Üniversitesi, Turizm Fakültesi e-posta: mehmettuncer@aksaray.edu.tr

**Yrd. Doç. Dr. Selahattin ÇAVUŞ Aksaray Üniversitesi, Turizm Fakültesi e-posta: selahattincavus@aksaray.edu.tr

geleneksel turizm uygulamaları buna bağlı olarak çeşitlenmekte; kentlerin, iklimlerin ve coğrafyanın etkisiyle alternatif arayışlar yoğunluk kazanmaktadır.

Geleneksel turizm, turistlerin bir ya da iki haftalık tur paketini satın alarak gruplar halinde yaptıkları turizm faaliyetidir. Alternatif turizm ise geleneksel turizme tepki biçiminde, yeni bir seçenek olarak doğmuştur (Ulusan ve Batman, 2010: 245). Özellikle insanların tatil anlayışlarının deniz-kum-güneş üçlüsünden eğitim-çevre-eğlence üçlüsüne kayması, turistlerin doğal alanlara yönelmelerine imkân sağlamış, böylelikle alternatif turizm ihtiyacı daha belirgin hale gelmiştir (Düzgüneş ve Demirel, 2013: 1). Alternatif turizmde para hırsı güdülmezken, turistlerle yöre halkının kaynaşması, kültürleşme, sürdürülebilirlik ve doğaya saygı kavramları ön plandadır (Met, 2012: 167-168).

Alternatif turizmin ortaya çıkmasında, turistik faaliyetlerin neden olduğu çevresel sorunlar, turist sayısının artması ve turizmdeki genel eğilim etkili olmaktadır (Düzgüneş ve Demirel, 2013: 2). Alternatif turizm, kitlesel klasik turizme alternatif olarak gelişen turizm türlerini ele alan bir kavramdır. Bu nedenle Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından alternatif turizm, “sosyal ve ekolojik uyuma, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmede yerli malzeme kullanılmasına öncelik verme amacını güden bir turizm çeşididir” şeklinde tanımlanmaktadır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 46).

Hem turizm anlayışının gereği olarak hem de turizm talebinde meydana gelen gelişmeler ve tüketici tercihlerinin değişmesi, turizmden önemli beklentileri olan ülke, bölge ve yörelerin turistik ürün çeşitlendirmesine gitmelerini zorunlu hale getirmiştir (Sarkım, 2007). Bu durum turizm çeşitleri ve turist tercihlerindeki değişimde kendini göstermektedir. Bilinen turizm hareketlerine ek olarak tarihi, kültürel ve çevresel öğelerin ön planda olduğu turizm çeşitleri giderek önem kazanmaktadır. Tarihi ve kültürel dokuyu ön planda tutan destinasyonlar giderek daha fazla tanınmakta ve turizm olgusunda kendini daha çok hissettirmektedir (Uğur, 2012). Değişen talebi karşılamak ve bu alanlardaki özel ilgiye sahip turist pazarından en fazla payı alabilmek amacıyla çeşitli yatırımlar yapılmaktadır. Böylece bir yandan turizm alanında alternatifler oluşturulurken, diğer taraftan ürün çeşitliliği ile yöre ve bölge dokusuna uygun yeni turizm merkezleri oluşturulmaktadır.

Turizm sektöründe ürün çeşitliliğini artırma amaçlı çalışmalarda, ürünün kendi özelliğinden yararlanılmanın yanı sıra, ürünün diğer ürünleri destekleyici özelliğinden de yararlanmak amaçlanmaktadır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 39). Böylece alternatif turizm, -yeni alanlar yaratmanın yanında- doğal kaynak stoklarını koruyarak kaliteli bir çevre oluşturmayı ve yöre halkının turizm ile ilgili aktivitelerini kontrol ederek bu yönde ekonomik fayda sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir gelişimin temelleri ile alternatif turizm kavramları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Akpınar ve Bulut, 2010: 1577).

2. TURİZMDE ÇEŞİTLENDİRME VE ALTERNATİF TURİZMİN ÖNEMİ

Turizmde çeşitlendirme, rekabet koşullarına uyum sağlamak amacıyla çeşitli yöntemleri kullanarak turizm arzını artırma ve farklılaştırma yönünde çeşitli çabalar olarak ifade edilmektedir (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 42). Ancak bu çabalar, turizmin farklı kaynaklardan beslenmesi ve bölgenin kaynaklarının alt ve üstyapı yetersizliği nedeniyle kullanılamaması nedeniyle eksik kalabilmektedir (Demir ve Demir, 2004: 95).

Turizm, geçtiğimiz birkaç on yıl göz önüne alındığında, en hızlı gelişen sektörlerden birisidir. Bu hızlı büyüme, turizm ürünlerinin ve mekânlarının çeşitlendirilmesini gerektirmektedir. Böylece, turizmden elde edilen gelirin artması ve tüm yıla yayılacak bir turizm etkinliği söz konusu olabilecektir (Ulusan ve Batman, 2010: 245). Bu doğrultuda turizm sektörü turist sayısını artırmayı, kıyılarda yoğunlaşan çevresel baskıyı azaltmayı, turizm etkinliklerini

bütün yılı kapsayacak şekilde uzatmayı ve turizmin ekonomik katkısını daha geniş alanlara yaymayı mümkün kılacaktır (Akpınar, 2004: 207).

Dünyanın birçok ülkesinde turistik değeri düşük bölgelerin, organik doku veya doğal güzelliklerin korunmasıyla ya da bazı görsel ilaveler ve peyzaj çalışmalarıyla turist akımına uğradığı görülmektedir. Bu nedenle tarihi doku ve yeterli altyapı ile birlikte turizm açısından potansiyel teşkil eden yeşil alanlar, sulak alanlar, biyolojik çeşitlilik açısından zengin pek çok doğal güzelliklerin yeterince korunarak uyum içerisinde sergilenebilmesi mümkün olabilmektedir (Akbulut ve Bulut, 2010: 1576). Türkiye’de daha ziyade kıyı turizmine yoğunlaşılması, kitlesel özellik gösteren tatil turizminin daha çok tercih edilmesine; deniz-güneş-kum üçlemesi dışındaki diğer doğal, kültürel ve tarihi değerlerin yeterince değerlendirilememesine neden olmaktadır. Türkiye’nin sahip olduğu turizm potansiyelini avantaja dönüştürebilmesi, turizm faaliyetlerini çeşitlendirmesiyle mümkün olacaktır (Ulusan ve Batman, 2010: 245). Şu halde alternatif turizmin, fırsatların görülmesi ve değerlendirilmesi bakımından önemli bir işleve sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Turizm ve destinasyon arasındaki ilişkilerin önemli olduğuna inanan yöneticiler yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası alanda turizm faaliyetlerini çeşitlendirmeyi hedeflemektedir (Uğur, 2012: 14). Ancak turizm destinasyonları, turizmin önemli bileşenlerinden biri olmakla beraber; pazarlanması yönetilmesi ve yeni turistik ürünler ortaya koyma gibi zorluklarla karşılaşmaktadır (Hassan vd., 2011: 38). İşletmeler farklı alanlardaki fırsatları değerlendirebilmek için ürünlerini, hizmetlerini, faaliyet alanlarını ve hizmet sundukları tüketici gruplarını çeşitlendirme yoluna giderek destinasyonun bu tür yönlerini fırsata çevirmektedir (Mercan, 2010: 70).

Ürün çeşitliliğinin sağlanmasında, turistik ürün, bir ülke veya bir yörenin sahip olduğu doğal, tarihi ve turistik kaynaklar olabildiği gibi, tüketicilerin yer değiştirmelerine ve tatil yapmalarına imkân veren tüm hizmetleri de kapsamaktadır (Sarkım, 2007: 138). Bir şehir turu, tur otobüsü, rehberin açıklamaları, otobüs camından izlenen şehrin manzarası, şehrin çekicilikleri ve yiyecek-içecek hizmetleri, konaklama, otel çalışanlarının samimiyeti ve sunulan kahvaltının kalitesi gibi birçok unsur turistik ürünün bileşenlerini oluşturmaktadır (Mercan, 2010: 68). Turistik ürünün geliştirilmesi, kaynakların etkin ve verimli kullanılması açısından alternatif turizme katkı sağlayan bir araç görevi üstlenmektedir.

3. TURİZM DESTİNASYONU VE DESTİNASYONUN GELİŞTİRİLMESİ

Turizm destinasyonu, içinde barındırdığı kaynaklar ile turistleri kendisine çeken, turistlere ev sahipliği yapan, doğrudan ve dolaylı turizm hizmetlerinin toplamından oluşan ürünler bütünüdür (Özdemir, 2008: 3). Destinasyonlarda mal veya hizmetler çok sayıda işletme tarafından üretilip sunulmakta ise de, turistler her bir destinasyonu bütün bir birim olarak algılamakta ve değerlendirmektedir (Akbaba, 2012: 2). Kırsal alanların daha etkin kullanımı ve destinasyonlarının geliştirilmesinin ekonomiye olan katkıları nedeniyle destinasyon gelişimine yönelik bölgesel ve ulusal politikalar yürürlüğe konmaktadır (Sharpley, 2002: 222). Destinasyon gelişimi kapsamında; Orta İspanya Pirene dağlarının kayak merkezi niteliği, Kuzey Batı Britanya’da kıyı turizmi, Güney Afrika’da KwaZulu, Natal ve batı Cape yöreleri, Avustralya’nın Sunshine kıyısı, Avusturya’nın ünlü kayak merkezi Innsbruck, Şirince, Beypazarı, Safranbolu, Mardin, Hatay ve Akdeniz/Ege kıyılarının turizm amaçlı kullanılması örnek verilebilir (Met, 2012: 167).

Destinasyon gelişimine yönelik araştırmalar incelendiğinde, Akpınar (2004) tarafından Kemaliye üzerine yapılan çalışmada, beşeri ve doğal kaynaklarının alternatif turizm için uygun olduğu, ancak bunları geliştirmek ve kullanmak konusunda istenilen noktada olunmadığı vurgulanmaktadır. Yapılan çalışmada Kemaliye’nin küçük grup ve bireysel turizm etkinliklerine,

özellikle spor turizmüne yatkın bir bölge olduğu belirtilmektedir. Kütahya üzerine yapılan bir çalışmada ise kentin çok sayıda tarihi ve kültürel zenginliğe sahip olduğu ve farklı ilçelerinde ayrı güzelliklerin Kütahya'nın tamamını olumlu yönde etkileyeceği ifade edilmektedir (Önder vd., 2010).

Alternatif turizm destinasyonlarından biri olarak kabul edilen Maçka'da yapılan bir çalışmada, bölgede ağırlıklı olarak yerli turiste hizmet edildiği, gezi ve ziyaretlerin genelde yaz aylarında yapılabildiği ve tesis açısından yetersiz kaldığı sonuçlarına yer verilmiştir (Düzgüneş ve Demirel, 2013). Alternatif turizm açısından geliştirilebilecek bir diğer şehir olan Sinop üzerine yapılan çalışmada ise kentin tarihi bir kent olma özelliğinin öne çıkarılabileceği ve Karadeniz ülkelerine yakınlığı nedeniyle kruvaziyer gemi ziyaretlerinin artırılabilmesi ifade edilmektedir. Turizm talebindeki değişimlerin Sinop için fırsat olabileceği öngörülmektedir (Met, 2012). Muğla bölgesinde bulunan pastoral vadi üzerine yapılan bir diğer çalışmada ise, kitle turizminin yoğun olarak yaşandığı bölgede eko-turizme yönelik çalışmaların destinasyonun imajına vereceği katkıya dikkat çekilmektedir. Sektördeki çeşitlilik ihtiyacına cevap verebilmek adına çok zengin floraya sahip endemik bitki çeşitlerinin çok olduğu bu bölgede turizmi canlandırmanın alternatif turizm hareketlerinin canlanmasına katkı vereceği belirtilmektedir (Kılıç ve Kurnaz, 2010).

Dünyada yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde, Botswana'daki Okavango Deltası'nın önemli bir destinasyon gelişimi örneği olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölgenin doğal güzelliğinin yanı sıra yaban hayatı imkânları dikkat çekicidir. Bu imkânlardan turistik anlamda daha fazla yararlanılabilmesi ve gelişimin sürdürülebilir olması için bölgenin turizm alt yapısı düzenlenmiş, oteller, kamp alanları ve ulaşım ve iletişim alanlarında teşvikler verilmiştir. (Mbaiwa, 2003). Bir başka çalışmada, eko-turizm bölgeleri için talep düzeyini incelemiş, seçkin insanların bu turizm türüne daha fazla ilgi duyacağını, sürdürülebilir gelişimle eko turizmin yaygınlaşabileceğini ve alternatif kaynakların uygun kullanımının gelişimi olumlu yönde etkileyeceğini vurgulamıştır (Prosser, 1994).

4. ALTERNATİF TURİZM DEĞERLERİ AÇISINDAN AKSARAY

Aksaray, geçmişten günümüze Hitit, Pers, Helenistik Dönem (Büyük İskender), Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı egemenliklerinde kalmıştır. Cumhuriyet dönemine kadar Konya'ya bağlı bir sancak olan Aksaray, 1920 yılında vilayet olmuş, 1933 yılında vilayetiği lağvedilerek Niğde'ye ilçe olarak bağlanmıştır. Aksaray, 15 Haziran 1989 yılında yeniden vilayet olmuştur (AHİKA, 3). Konumu itibarıyla yolların kesişme noktasında yer alan bu tarihi şehir, tarih boyunca gözde bir şehir olmuş ve bunda sahip olduğu iklim özellikleri, geniş ve düz arazisi ve ticarete elverişli yapısı etkili olmuştur (Gül, 2013:150). Aksaray, özellikle kültürel kaynak değerleri açısından uluslararası öneme sahip bir bölgede yer almaktadır. Aynı zamanda Anadolu'nun orta noktasında bulunan bölgenin doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusunda tarihi İpek Yolu'nun önemli kavşak noktasında konumlanması, bölgesel önemini ve turizm potansiyeli arttırmaktadır (AHİKA, 12).

Aksaray'ın tarihi ve turistik potansiyeli incelendiğinde, oldukça zengin bir altyapının olduğu görülmektedir. Örneğin şehirde gerçekleştirilebilecek alternatif turizm etkinliklerinden bazıları; İhlara Vadisi'nde doğa yürüyüşü, Selime bölgesinde atlı doğa yürüyüşü, Hasan Dağı'nda dağcılık faaliyetleri, kayak turizmüne yönelik faaliyetler ve kampçılık sıralanabilir. Ayrıca Güzelyurt'ta bisikletle ilgili etkinlikler, yine Güzelyurt ve Sultanhanı'nda festivallerin düzenlenmesi, Hirfanlı Barajı ve Tuz Gölü'nde kuş gözlemciliğine dair etkinlikler, Ziga kaplıcalarında termal turizm yönelik faaliyetler, Melendiz Çayı ve Ulurmak'ta akarsu turizmüne yönelik faaliyetler ile buna bağlı çeşitli yörelerde sportif olta balıkçılığı imkânları bölgenin alternatif turizm potansiyelini ortaya koymaktadır. (Orman ve Su İşleri Bakanlığı TMP,

2013: 54). İfade edilenlere ek olarak Aksaray'ın turizm açısından öne çıkan Güzelyurt ilçesinde çömlek yapımı, halı ve kilim dokumacılığı, yöresel diğer el sanatları, çeşitli festival ve etkinlikler ile turizme yönelik pansiyon, lokanta, kafeterya ve benzeri işletmelerin sayısındaki artış, bölgenin alternatif turizm potansiyelinin artmasına katkı sağlamaktadır (Yılmaz vd., 2016: 9).

Aksaray'ın turizm potansiyelini ortaya koymak adına konaklama ve tarihi turistik mekânlara ilişkin istatistik verilerden yararlanmak yerinde olacaktır.

Tablo 1: Aksaray İli Konaklama İşletmeleri İstatistikleri

Yılı	Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri			Yatırım Belgeli Konaklama Tesisleri			Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
2011	12	490	1024	3	364	794	6	117	231
2012	12	511	1066	2	299	664	6	165	327
2013	14	685	1389	2	253	546	6	117	231
2014	11	593	1211	3	123	286	11	508	1047
2015	13	695	1384	3	117	280	10	485	1008

Kaynak: Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Tablo 1'de Aksaray ilinde bulunan turizm işletme, yatırım ve belediye belgeli konaklama tesislerinin son beş yılına ait bilgiler yer almaktadır. Buna göre, işletme sayılarında belli bir artış olmasa da oda ve yatak kapasitesinin arttığı görülmektedir.

Tablo 2: Aksaray İli Geceleme Sayıları

Yıllar	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam
2011	103788	21080	124868
2012	114837	13525	128362
2013	132796	12718	145514
2014	165286	12989	178275
2015	169290	13230	182420

Tablo 2'de Aksaray'da bulunan konaklama tesislerinde geceleme istatistiklerine yer verilmiştir. Kavşak noktasında yer alması nedeniyle geceleme yapmadan otel imkânlarından yararlanan misafirler değerlendirmeye alınmamıştır. Aksaray'da geceleme yapan konukların büyük bir çoğunluğunun yerli turist olduğu, yabancıların çok fazla konaklatılmadığı anlaşılmaktadır. Nevşehir'in Aksaray'a oldukça yakın olması, konaklama imkânlarının yüksek olması gibi gerekçelerin bu durumu ortaya çıkardığı düşünülebilir.

Tablo 3: Aksaray İli Müze ve Ören Yeri İstatistikleri

Yılla r	Müze Ören Yeri	Yerli Ziyaretçi	Yabancı Ziyaretçi	Toplam
2011	Aksaray Müzesi-Ihlara Ve Güzelyurt	145035	152000	297835
	Sultanhanı	11000	220000	231000
	Saratlı Yer Altı Şehri	31000	92200	123000
	Genel Toplam	187035	465000	652000
2012	Müze Ören Yeri	Yerli Ziyaretçi	Yabancı Ziyaretçi	Toplam
	Aksaray Müzesi-Ihlara Ve Güzelyurt	144000	179000	323799
	Sultanhanı	25000	210000	235000
	Saratlı Yer Altı Şehri	20000	100000	120000
	Öresin Han	2000	19000	21000
	Gaziemir Yer Altı Şehri	2000	8000	10000
	Genel Toplam	193000	516799	709799
2013	Müze Ören Yeri	Yerli Ziyaretçi	Yabancı Ziyaretçi	Toplam
	Aksaray Müzesi-Ihlara Ve Güzelyurt	133859	230859	364718
	Sultanhanı	22000	218000	240000
	Saratlı Yer Altı Şehri	1925	162000	163925
	Öresin Han	5000	68000	73000
	Gaziemir Yer Altı Şehri	2000	10000	12000
	Genel Toplam	164784	688859	853643
2014	Müze Örenyeri	Yerli Ziyaretçi	Yabancı Ziyaretçi	Toplam
	Aksaray Müzesi-Ihlara Ve Güzelyurt	147770	315102	462872
	Sultanhanı	17978	258200	276178
	Saratlı Yer Altı Şehri	7200	169620	176820
	Öresin Han	16035	59093	75128
	Gaziemir Yer Altı Şehri	4090	5988	10078
	Genel Toplam	193073	808003	1001076
2015	Müze Örenyeri	Yerli Ziyaretçi	Yabancı Ziyaretçi	Toplam
	Aksaray Müzesi-Ihlara Ve Güzelyurt	213736	301772	515508
	Sultanhanı	40000	169800	209800
	Saratlı Yer Altı Şehri	8100	91477	99577
	Öresin Han	15000	40000	55000
	Gaziemir Yer Altı Şehri	3100	4900	8000
	Somuncu Baba Türbe Ve Müzesi	39400	1200	40600
	Genel Toplam	319336	609149	928485

Tablo 3'te müze ve ören yerlerine ilişkin istatistikî bilgilere yer verilmektedir. Bu bilgiler çerçevesinde, 2011 yılından itibaren sonraki beş yılda ziyaretçilerin sayısının bariz bir şekilde arttığı görülmektedir. Ayrıca ziyarete açılan merkezlerin de sayısının artması,

Aksaray’da alternatif turizm imkânlarından daha fazla kullanılmaya başlandığını ortaya koymaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Aksaray’da etkin biçimde gerçekleştirilebilecek alternatif turizm türlerinin kültür turizmi, eko-turizm, kırsal turizm ve inanç turizmi olduğu söylenebilir. Hem alanyazın bilgileri, hem de istatistiki veriler ışığında Aksaray’ın alternatif turizm potansiyelinin var olduğu ve gelişmeye açık bir destinasyon kimliğine sahip olduğu söylenebilir. Alternatif turizm gelişimine yönelik yapılan çalışmalarda yeni destinasyonların farklı özelliklerinin ön plana çıktığı/çıkarıldığı görülmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) yürütülen bir araştırmada Florida’yı ziyaret edenlerin tanışıklık, aşinalık ve farkındalık gibi etmenler ile hareket etmelerine rağmen bölgenin turizm merkezi olduğu düşüncesi zayıftır (Milman ve Pizam, 1995). Aksaray açısından bakıldığında, farklı alternatif turizm türlerinin yapılar hale gelmesi, diğer alternatif turizm türlerine olan tercihi de etkileyecektir. Bu gerekçelerle yapılan her türlü alternatif turizm hareketi, daha fazla ziyaret ve daha fazla ekonomik gelir anlamına gelmektedir. Bir bölgenin cazibe merkezi olmasında ulaşım, konaklama, yeme içme, park, müze, ören yeri vb. eğlence ve dinlenme imkânlarının olması son derece önemlidir (Hassan vd. 2011: 55). Aksaray’ın cazibe merkezi olmasında kullanılabilir araçların uygun bir biçimde yönetilmesi ve pazarlanması, Aksaray turizmi için vazgeçilmez bir gerekliliktir.

Araştırmalar göstermektedir ki, tüketici zihninde marka ve ürünle ilgili oluşan olumlu duygular, o mal veya ürünün satın alınmasında etkilidir. Markalaşmış ürünlerin tercih edilmesinde ve satın alınmasında pozitif duyguların önemli ölçüde etkisi vardır (Veen and Song, 2014). Aksaray’ın da marka olma yolunda önemli çabalar göstermesi gerekliliği ortadadır. Alternatif turizme en fazla katkı verecek unsurlardan birisi de toplumsal hareketler, geleneksel alışkanlıklar ve bu konuda yapılacak tarihsel araştırmalardır. Alternatif turizmin gelişmesinde çevrenin yanı sıra yerelde insanların günlük yaşamlarının da dâhil edilmesi etkili olacaktır (McGhee, 2002). Aksaray’ın yerel unsurlarının öne çıkarılması alternatif turizmin gelişmesinde itici bir faktör olarak kendini göstereceği söylenebilir. Dünyada alternatif turizm gelişim örneği olarak Botswana’daki Okavango Deltası karakteristik bir örnektir. Bölgeyi özel kılan, bu bölgenin doğal güzelliği ve yaban hayatı imkânlarıdır. Bu imkânların uygun bir şekilde kullanılmasında bölgenin turizm alt yapısı, otelleri, kamp alanları ve havaalanı yapımında teşvikler söz konusudur. Turizm gelişimini devam ettirmek için yollar ve haberleşme sistemlerinde iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir. Böylece bu bölgede istihdam ve yerel toplulukların gelişimi açısından bu bölge fırsatlar sunmaktadır (Mbaiwa, 2003). Aksaray’ın destinasyon gelişiminde bu tür örneklerden yararlanılması ve gelişmiş bazı destinasyonların geçirdiği evrelerin bilinmesi alternatif turizm gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca ekonomik kalkınmada turizmin olumlu yönde etkisi, turizmden elde edilen zenginliğin toplumun geneline dağıtılabilmesi, politik engellemelerin turizm etkinliğine sınırlı düzeyde etkide bulunması ve doğal ve tarihi çekiciliklerden yararlanmak için fırsat oluşturmaları, turizmin yerel ve bölgesel kalkınmaya etkisi ile açıklanabilir (Markwick, 1999).

Ahiler Kalkınma Ajansının (2015) raporunda Kırıkkale, Niğde, Nevşehir, Kırşehir ve Aksaray illerine ait turizm verilerine yer verilmiştir. İncelenen iller arasında, turizmden en fazla payı yüzde 80’e yakın bir oranla Nevşehir almaktadır. Aksaray’ın payı Nevşehir dışındaki illerle karşılaştırıldığında yüksek olmasına rağmen oran, yaklaşık yüzde 8 ile oldukça düşük kalmaktadır. Aksaray, Nevşehir’in bu potansiyelini lehine çevirebilirse turizmden elde ettiği gelir ve turist sayıları açısından gelişme gösterecektir. Öte yandan, özellikle kültürel motivasyonla hareket eden turistler için kültür turlarının düzenlenmesi, doğal ve sanatsal çekiciliklerin gösterilmesine yönelik etkinlikler, yerel halkın yaşamından izler taşıyan aktiviteler

içeren olayların bir araya getirilip turistik ürün haline getirilmesi ve turizm pazarına sunulması, Aksaray'a olan turizm talebini artıracaktır.

Aksaray turizminde, avantajların yanı sıra dezavantajlar da söz konusudur. Kentin turizm potansiyelinin ortaya çıkartılmasında en dikkat çeken sorun olarak tanıtım ve pazarlama eksikliği değerlendirilmektedir. Turizme konu olacak değerlerin bilinmemesi, düşük geceleme oranları, yetersiz yatırımlar gibi bazı sorunlar ildeki alternatif turizmin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Aksaray ilinin avantajlarına bakıldığında, tarihi ve doğal pek çok turistik kaynağa sahip olması, henüz turizme kazandırılmamış yeraltı şehirlerinin olması, termal turizm imkânları, Hasan Dağı'nın kış turizmine yönelik potansiyeli, Tuz Gölü ve çevresinden daha fazla yararlanılma şansı gibi imkânlar, ilin alternatif turizm potansiyelini artmasında öne çıkan hususlar olarak görülebilir.

4. KAYNAKLAR

- Ahiler Kalkınma Ajansı (2015). *Aksaray İli Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (Kültür, Termal, Dağ ve Kış Turizmi ve Diğerleri) Raporu*. Aksaray.
- Akbaba, A. (2012). Destinasyon geliştirme ve küçük ölçekli turizm işletmeleri: Akçakoca üzerine bir inceleme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (24) 1-15.
- Akpınar, E. (2004). Doğu Anadolu Bölgesinde Alternatif Turizm Merkezi Olmaya Aday Bir İlçe: Kemaliye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 207-236.
- Akpınar, E. ve Bulut, Y. (2010). Ülkemizde Alternatif Turizmin Bir Dalı Olan Eko-turizm Çeşitleri ve Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları. *III Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi*, (s. 1575-1594).
- Aksaray İl Kültür Turizm Müdürlüğü 2015 Turizm İstatistikleri, Aksaray.
- Demir, M. ve Demir, Ş. Ş. (2004). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Futbol Turizmi: Antalya Bölgesinde Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6(1) 94-116.
- Düzgüneş, E. ve Demirel, Ö. (2013). Maçka Bölgesi'nin Alternatif Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3 (7), 1-11.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm. *Ege Coğrafya Dergisi* (15), 51-59.
- Gül, M. F., (2013). Aksaray Şehrinin İktisadî Tarihi Hakkında Bir Deneme, Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı Yıl: 11, Sayı: 14, ss. 131-158.
- Gülcan, B. (2010). Türkiye'de Kültür Turizminin Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 99-120.
- Hassan, A., Demirçivi, M. B. ve Yeşiltaş, M. (2011) Belek ve Kemer'i Ziyaret Eden Yabancı Turistlerin Görüşleri ve Destinasyon Pazarlaması. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* (1), 37-60.
- Kavacık, M. Zafer, S., ve Ünal, M. E. (2012). Turizmde Destinasyon Markalaşması: Alanya Örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (39), 169-92.
- Kılıç, B. ve Kurnaz, A. (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3 (7), 39-56.
- Markwick, M. (1999). Malta's Tourism Industry Since 1985: Diversification, Cultural Tourism And Sustainability. *The Scottish Geographical Magazine*, 115(3), 227-247.
- Mbaiwa, J. E. (2003). The Socio-Economic and Environmental Impacts of Tourism Development on The Okavango Delta, North-Western Botswana. *Journal of Arid Environments*, 54 (2), 444-467.
- McGhee, N. (2002). Alternative Tourism and Social Movements. *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 124-143.
- Mercan, Ş. O. (2010). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Bölgesel Planlama Ve Turistik Ürün Oluşumu: Altınoluk Örneği Üzerine Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A.B.D. Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- Met, Ö. (2012). Turizm ile Yöresel Gelişme: Sinop için Bir Turizm Gelişim Stratejisi Önerisi. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi* (34), 163-179.
- Milman, A. & Pizam, A. (1995). The Role of Awareness and Familiarity With a Destination: The Central Florida Case. *Journal of Travel Research*, 33 (3), 21-27.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı 8. Bölge Müdürlüğü Aksaray Şube Müdürlüğü (2013). *Aksaray İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023*. Aksaray.
- Önder, H. Özçelik, Ö. ve Odabaşı, Y. (2010). Termal Turizm Kentlerinde İkincil Konutların Turizme Kazandırılması: Kütahya- Yoncalı Termal Turizm Bölgesi Örneği. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* (2), 40-57.
- Özdemir, G. (2008), *Destinasyon Pazarlaması*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Prosser, R. Cater, E. & Lowman, G. (1994). Societal Change and Growth in Alternative Tourism. *Ecotourism: A Sustainable Option*. 19-38.
- Sarkım, M. (2007). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turizm Çeşitlendirme Politikaları Ve Antalya Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat A.B.D. Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- Sharpley, R. (2002). The Challenges Of Economic Diversification Through Tourism: The Case of Abu Dhabi. *International Journal of Tourism Research*, 4(3), 221-235.

Uğur, İ. (2012). Tarihi Kentlerin Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi: Safranbolu Örneği. *ÇOMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği A.B.D. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.

Uluslan, Y. ve Batman, O. (2010). Alternatif Turizm Çeşitlerinin Konya Turizmine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (23), 244-260.

Veen, R. V. & Song, H. (2014) Impact of The Perceived Image of Celebrity Endorsers on Tourists Intentions to Visit. *Journal of Travel Research* , 53 (2), 211-224.

Yılmaz, A. Tuncer, M., ve Zorlu. K. (2016). Yavaş Şehir (Sürdürülebilir Yerel Kalkınma) Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Güzelyurt, Aksaray. *Studies of the Ottoman Domain*. Cilt: 6, Sayı: 10, ss.1-18.